

1/2005

HELSINGIN KAUPUNGIN

YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA

Muistio Helsingin kaupungin tytär-yhteisöjen ympäristö- vaikutuksista ja kaupungin mahdollisuudet niiden ohjaukseen

Marjut Sinivuo

Helsinki 2005

MUISTIO HELSINGIN KAUPUNGIN TYTÄRYHTEISÖJEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSISTA JA KAUPUNGIN MAHDOLLISUUDET NIIDEN OHJAUKSEEN

Marjut Sinivuo

Sisällysluettelo

1 ESIPUHE.....	1
2 LÄHTÖKOHDAT	1
3 TYTÄRYHTEISÖT	3
4 ASUINKIINTEISTÖT	6
4.1 VÄLITTÖMÄT YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	6
4.2 VÄLILLISET YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	6
4.3 ASUINKIINTEISTÖJEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	6
4.4 MAHDOLLISUUDET YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN VÄHENTÄMISEEN	7
5 VANHAINKODIT, MONITOIMITALOT, TOIMISTOKIINTEISTÖT, TERVEYDENHUOLTOKIINTEISTÖT JA PÄIVÄKODIT	9
6 LIIKENNE JA LIIKKUMINEN.....	9
6.1 VÄLITTÖMÄT YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	10
6.2 VÄLILLISET YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	10
6.3 LIIKENTEEN JA LIIKENNÖINNIN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	10
6.4 MAHDOLLISUUDET YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN VÄHENTÄMISEEN	11
7 LIIKUNTAPALVELUT	11
7.1 VÄLITTÖMÄT YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	11
7.2 VÄLILLISET YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	11
7.3 LIIKUNTAPALVELUIDEN YMPÄRISTÖVAIKUTUKSET	11
7.4 MAHDOLLISUUDET YMPÄRISTÖVAIKUTUSTEN VÄHENTÄMISEEN	12
8 MUUT	12
YHTEENVETO JA JOHTOPÄÄTÖKSET	14
SAMMANDRAG OCH SLUTSATSER.....	15
SUMMARY AND CONCLUCIONS	16
LÄHTEET	17

LIITE Tytär yhteisöjen (2003) jako toiminnan mukaan.

1 Esipuhe

Muistio sisältää lyhyen katsauksen Helsingin kaupunkikonsernin tytäryhteisöjen ympäristövaikutuksista. Siinä on tarkasteltu vuonna 2003 kunnalliskertomuksessa mainittuja tytäryhteisöjä (124 tytärosakeyhtiötä ja 8 tytarsäätiötä). Lähteinä on käytetty etenkin kaupungin sisäisiä ohjeistuksia ja päätöksiä sekä selvityksiä tytäryhtiöistä erilaisten ympäristöoppaiden ja ympäristölainsäädännön lisäksi.

Tavoitteena on ollut koota yhteen tietoja tytäryhteisöjen ympäristövaikutuksista käytettäväksi mm. kaupungin ympäristöraportointiin sekä yleensä kaupungin toiminnan ympäristövaikutusten hallinnan systemaattiseen kehittämiseen.

Merkittävimmät ympäristövaikutukset on arvioitu muodostuvan kaupungin asuin-kiinteistöissä, energiantuotannossa sekä toimistokiinteistöissä. Lisäksi liikenteeseen ja liikuntaan liittyvissä yhtiöissä on myös merkittäviä ympäristönäkökohtia, joiden ympäristövaikutusten pienentämiseen tulisi kestävän kehityksen periaatteen mukaan pyrkiä vaikuttamaan.

Tradenomi Marjut Sinivuo on koonnut ympäristönsuojelu- ja tutkimusyksikölle varsin kiinnostavan tietopaketin, joka toivottavasti aktivoi myös tytäryhtiöitä kehittämään yhä ympäristömyötäisempää toimintaa jatkuvan parantamisen periaatteen mukaisesti.

Kommentit ja lisätiedot voitte lähettää allekirjoittaneelle.

Helsingissä 28.12.2004

Camilla v. Bonsdorff
Ympäristönsuojelun- ja tutkimusyksikkö
ympäristönsuojelupäällikkö
puhelin 7312 2680, sähköposti camilla.von.bonsdorff@hel.fi

2 Lähtökohdat

Maaliskuussa 1997 Helsingin kaupunginvaltuusto hyväksyi seuraavan toivomusponnen: ”Kaupunginvaltuusto edellyttää, että kaupungin tukea nauttivat säätiöt ja yhteisöt noudattavat toiminnassaan kaupunginhallituksen mietinnössä 3/1997 mainittuja kestävän kehityksen periaatteita”(1).

Vuoden 2001 arvointikertomuksessa Helsingin kaupungin tarkastuslautakunta totesi puolestaan seuraavaa: ”Ohjeistaessaan ja seuratessaan kaupunkikonserniin kuuluvien yhtiöiden ja säätiöiden toimintaa kaupunginhallituksen tulisi kannustaa näitä kestävän kehityksen yhteisstrategian toteuttamiseen”(1).

Nämä päätökset ovat pohjana tälle muistiolle, jonka tarkoituksena on alustavasti nostaa esiin Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia. Näiden ympäristöasioita ei ole käsitelty missään yhtenä kokonaisuutena.

Muistiossa nostetaan esille neljä ryhmää (asuinkiinteistöt, toimistokiinteistöt ja vastaavat, liikenne ja liikkuminen sekä liikuntapalvelut), jotka voidaan nähdä ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpinä. Lisäksi muistiossa käsitellään lyhyesti muut tytäryhteisöt.

Helsingin tytäryhtiöiden ohjaamisessa on tällä hetkellä käytössä erilaisia keinoja, joilla on oleellinen merkitys tytäryhteisöjen toiminnassa ja näiden asioiden pitäisi olla jokaisen kohdalla kunnossa. Näitä ohjauskeinoja ovat mm. oikeudellishallinnolliseen ohjaukseen kuuluvat mm. ympäristönsuojelumääräykset sekä pääkaupunkiseudun yleiset jätehuoltomääräykset sekä ns. ennakkosuostumusmenettely (2). Kaupunginhallitus on myös ohjeistanut tytäryhteisöjään raportoinnissa liittyen yhteisöjen toimintaan, talouteen ja kehittämiseen (3).

Tytäryhteisöjen ohjaukseen kuuluvat myös tiedolliset ohjauskeinot, joita tuottaa mm. kaupungin ympäristökeskus. Tiedolliset ohjauskeinot ovat erittäin hyödyllisiä kanavia vaikuttaa niin tytäryhteisöjen kuin yksityishenkilöidenkin toimintaan, mikä näyttää unohtuneen muiden keinojen joukkoon. Esimerkiksi ympäristökeskuksen kokoama ”Helsingiläisen ympäristöopas” antaisi olennaista tietoa siitä, miten asuinkiinteistöjen asukkaat voisivat toimia ympäristömyönteisesti. Samalla koko tytäryhteisö voi nostaa huomattavasti mahdollisuuksiaan vähentää omia ympäristövaikutuksiaan. Tällä hetkellä tällaisia tiedollisia kannustimia on ollut Helsingissä paljon tarjolla, mutta niitä ei ole tarjottu riittävän aktiivisesti kaikkien saataviksi.

Lisäksi tämän muistion ehdotusten on tarkoitus tukea ja edistää erilaisia ympäristön suojeluun liittyviä sopimuksia ja strategioita. Näistä mainittakoon tässä

- Kestävän kehityksen yhteisstrategia, jota toteutetaan Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelman kautta (4).
- Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelma HEKO, jolla konkretisoidaan ja vauhditetaan kestävän kehityksen toimintaohjelman ekologista ulottuvuutta (5).
- YTV:n Jätteen synnyn ehkäisystrategia 2007, jonka tavoitteena on, että ”vuonna 2007 pääkaupunkiseudun asukasta ja työpaikkaa kohti syntyy vähemmän jätettä kuin vuonna 2002”(6).

Muistiossa tytäryhteisöjen ympäristövaikutukset on jaettu välittömiin ja välillisiin ympäristövaikutuksiin, jotka kuitenkin osittain menevät toistensa kanssa päällekkäin. Lisäksi kaikkia tytäryhteisöjä ei ole käsitelty yhtä tarkasti, vaan tarkastelun kohteeksi on erityisesti otettu ne yhteisöt, joiden merkitys ympäristövaikutusten kannalta Helsingissä voidaan arvioida olevan suurin.

Muistiossa käytetään nimitystä ”yhteisö” tarkoittamaan niin Helsinki-konserniin kuuluvia yrityksiä kuin säätiöitäkin.

3 Tytärysteisöt

Helsingin kaupungilla oli vuonna 2003 tytärysteisöjä yhteensä 132, joista 124 olivat tytärseakeyhtiöitä ja 8 tytärseätiöitä. Tämän muistion aineisto perustuu näihin vuoden 2003 tytärysteisöihin (7,8,9).

Tytärysteisöt ovat jaoteltu tässä muistiossa kokonaisuuksiin, jotka kuvaavat niiden perustoimintaa parhaiten. Jaottelu helpottaa ymmärtämään ja erottamaan kukin kokonaisuuden oleellisia ympäristövaikutuksia. Tytärseakeyhtiöt ja –seätiöt ovat jaotellussa samoissa kategorioissa. Jaottelu toiminnan mukaan on seuraava

- asuinkiinteistöt
- vanhainkodit
- monitoimitalot
- toimistokiinteistöt
- terveydenhuoltokiinteistöt
- energia
- liikennöinti
- pysäköintialueet
- liikuntapalvelut
- päiväkodit
- muut

Liitteessä on esitelty, mitä yhteisöjä kuhunkin osa-alueeseen kuuluu.

Ympäristövaikutusten arviointimenettelystä annetussa laissa (1994/468) määritellään ympäristövaikutus seuraavasti

”1) *ympäristövaikutuksella* hankkeen tai toiminnan aiheuttamia välittömiä ja välillisiä vaikutuksia Suomessa ja sen alueen ulkopuolella:

- a) ihmisten terveyteen, elinoloihin ja viihtyvyyteen;
- b) maaperään, vesiin, ilmaan, ilmastoon, kasvillisuuteen, eliöihin ja luonnon monimuotoisuuteen;
- c) yhdyskuntarakenteeseen, rakennuksiin, maisemaan, kaupunkikuvaan ja kulttuuri-perintöön;
- d) luonnonvarojen hyödyntämiseen; sekä
- e) a-d alakohdassa mainittujen tekijöiden keskinäisiin vuorovaikutussuhteisiin” (10).

Tässä muistiossa on pyritty suhteellisen kattavasti tarkastelemaan ryhmittäin tytärysteisöjen välittömiä ja välillisiä ympäristövaikutuksia ko. lain määrittelemistä lähtökohdista käsin. Vaikka laki (268/1999 Asetus ympäristövaikutusten arviointimenettelystä) koskeekin ympäristövaikutuksen arviointimenettelyä eräissä suuremmissa hankkeissa, ovat nämä samat tarkastelun kohteet päteviä myös arvioitaessa tytärysteisöjen toiminnan vaikutuksia ympäristöön, mutta pienemmässä mittakaavassa.

Välittömillä ympäristövaikutuksilla tarkoitetaan toimia, jotka aiheuttavat suoraan haitallisia vaikutuksia ympäristöön ko. alueella tai heti sen läheisyydessä. Ne ovat suoraan havaittavissa kuten esimerkiksi jäte, jota syntyy mm. erilaisia pakkausmateriaaleja pois heitettäessä.

Välilliset ympäristövaikutukset eivät synny suoraan ko. tapahtumasta vaan ovat toimintaa ennen tapahtumaa tai sen seurausta. Esimerkiksi siihen, kuinka paljon jätettä syntyy (välitön ympäristövaikutus), vaikuttaa mm. meidän mielipiteemme,

asenteemme ja tottumuksemme kulutusta kohtaan. Välilliset ympäristövaikutukset ovat oleellinen osa välittömien ympäristövaikutusten ennaltaehkäisyä, ja siihen tulisi kiinnittää nykyisessä ja tulevassa toiminnassa ensisijaista huomiota.

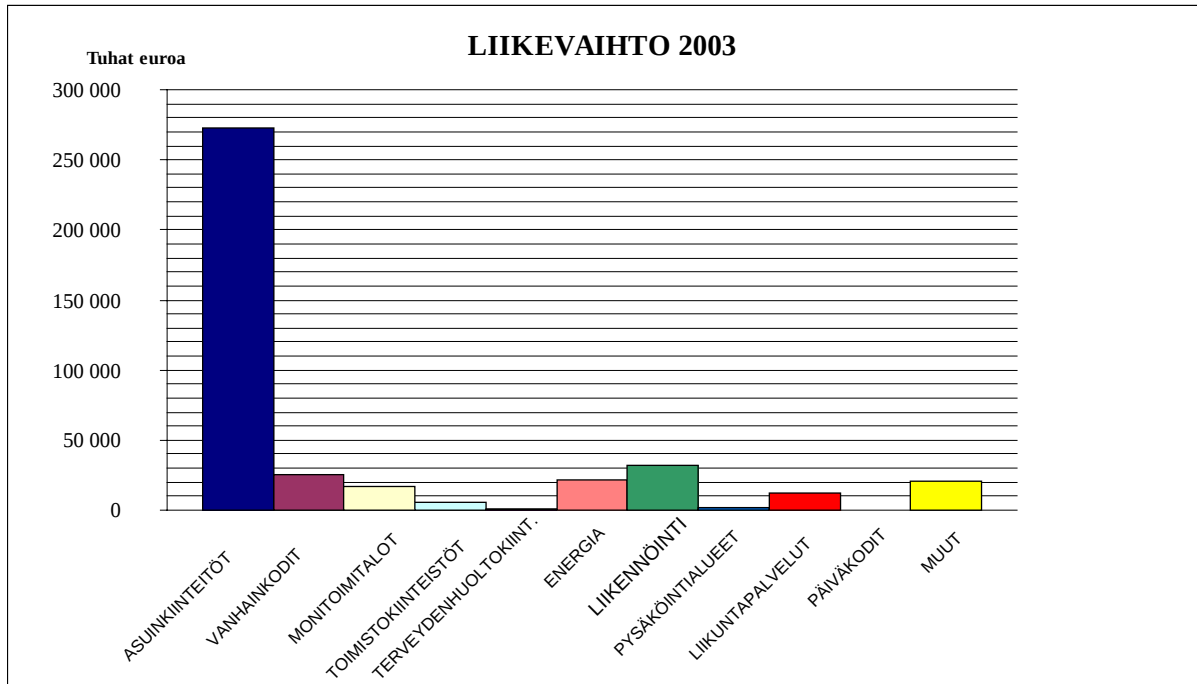
Nämä käsitteet on tärkeä erottaa toisistaan ja pystyä tarkastelemaan niitä erillisinä kokonaisuuksina. Tässä muistioissa kaikki tytäryhteisöjen merkittäviksi katsotut ympäristövaikutukset on jaoteltu jompaankumpaan luokkaan (välittömät/välilliset ympäristövaikutukset), mutta vastaava jaottelu voi jossain toisessa yhteydessä näyttää hieman toiselta riippuen painotuksista ja näkökulmasta.

Välittömien ja välillisten ympäristövaikutusten seuraamisen ja erittelyn taustalla on pyrkimys vaikuttaa muun muassa sellaisiin suurempiin ympäristönsuojelun osa-alueisiin kuten ilmastonsuojelu, vesiensuojelu, ilmanlaadun parantaminen, luonnonvarojen hyötykäytön kestävyys sekä säästeliäisyys ja jätteen synnyn vähentäminen.

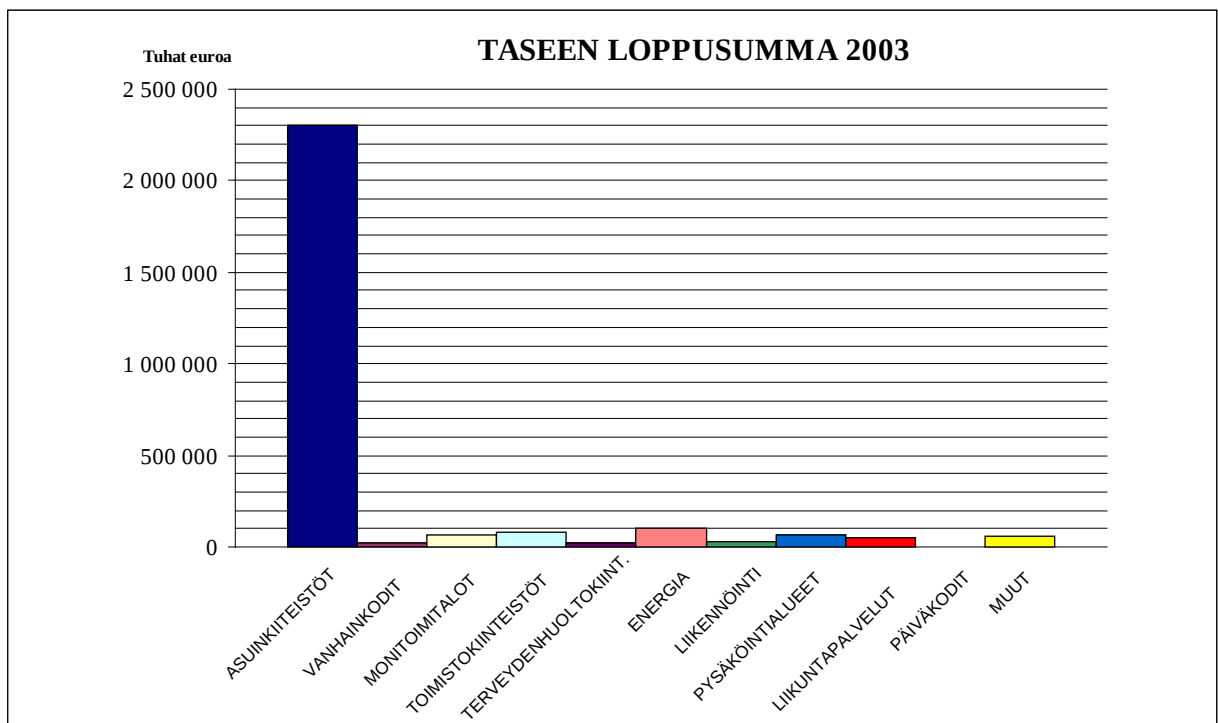
Tässä muistiossa on erityisesti otettu tarkastelun kohteeksi ne tytäryhteisöjen toimintakokonaisuudet, joiden voidaan arvioida aiheuttavan merkittävimmät välittömät ja välilliset ympäristövaikutukset Helsingissä. Nämä merkittävimmät toimintakokonaisuudet on arvioitu kokonaisuuksien yhteenlasketun liikevaihdon (kuva 1) ja taseen loppusumman (kuva 2) perusteella. Sinänsä liikevaihto ei ole määräävä mitta arvioitaessa ympäristöasioita, mutta se kuvaa kuitenkin toiminnan mittakaavaa.

Kaikista yhteisöistä ei ollut tietoja saatavilla. Kuitenkin riittävän monesta yhteisöstä oli mahdollista löytää tarvittavat tiedot, jotta voitiin saada riittävä otos arvioimista varten.

Asuinkiinteistöt toimintakokonaisuudeltaan suurin tarkasteltava yksikkö. Tämän vuoksi niihin kiinnitetään paljon huomioita myös tässä muistiossa. Taseen yhteenlaskettujen loppusummien tarkastelu tukee tätä havaintoa. Asuinkiinteistöt ovat siinäkin suurin ryhmä sekä seuraavaksi tulevat energia ja toimistokiinteistöt.

Kuva 1. Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen toimintakokonaisuuksien yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2003.

Kuva 2. Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen toimintakokonaisuuksien yhteenlaskettu taseen loppusumma vuonna 2003.

4 Asuinkiinteistöt

Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen asuinkiinteistöt ovat jakautuneet Helsingin alueelle suhteellisen tasaisesti. Ainoa alue, jolla näitä kiinteistöjä ei ole, on kaupungin keskusta alkaen Turunväylän ja Itäväylän alkupäiden väliin vedetyn rajan eteläpuolelta.

Asuinkiinteistöyhteisöjä on yhteensä 63 ja niiden yhteen lasketun taseen loppusumman arvo oli vuonna 2003 noin 2 300 milj. euroa (liite) (8). Taseen loppusumman ja liikevaihtovertailujen perusteella asuinkiinteistöt ovat selkeästi suurin ryhmä, jonka ympäristövaikutusten voidaan sanoa olevan merkittävimmät kaikista muista Helsingin tytäryhteisöistä.

Asuinkiinteistöjen merkittävimpiä ympäristövaikutuksia ovat veden ja energian kulutus.

4.1 Välittömät ympäristövaikutukset

Asuinkiinteistöjen välittömiä ympäristövaikutuksia aiheuttavat

- veden kulutus
- lämmitys
- sähkö
- jäte
- parkkipaikat

4.2 Välilliset ympäristövaikutukset

Asuinkiinteistöjen välillisiin ympäristövaikutuksiin kuuluvat

- hankinnat
- liikenneyhteydet
- huoneistojen kunto
- yleistentilojen siivous
- asukkaiden asenteet
- miljö
- kiinteistöyhtiön toiminta

4.3 Asuinkiinteistöjen ympäristövaikutukset

Asuinkiinteistöjen suurimmat vaikutukset ympäristöön tulevat välittömien ympäristövaikutusten kautta. Asuinkiinteistöt rasittavat ympäristöä suoraan veden, lämmön ja sähkön kulutuksen sekä kotitalouksien tuottaman jätteen kautta. Lisäksi asukkaat autoineen kuluttavat ympäristöä mm. päästämällä pakokaasuja.

Välittömiin ympäristövaikutuksiin voidaan vaikuttaa muun muassa suorilla teknisillä toimenpiteillä. Tärkeää on kuitenkin huomioda myös välilliset ympäristövaikutukset ja niiden kytkeytyminen välittömiin vaikutuksiin. Huomioimalla molemmat vaikutukset samanaikaisesti voidaan päästää parhaisiin tuloksiin ympäristövaikutusten minimoinnissa. Esimerkiksi se, että pyritään vähentämään veden kulutusta teknisin keinoin, ei välttämättä riitä, vaan mukaan on otettava myös asukkaat. Tämä tarkoittaa sitä, että asukkaita informoidaan ja kannustetaan järkevään veden käyttöön.

Välillisten ympäristövaikutusten arviointi ei ole aina helppoa, koska ne eivät aina ole havaittavissa tai määriteltävissä samoin kuin välittömät ympäristövaikutukset. Tämä johtuu osin myös siitä, että välilliset ympäristövaikutukset eivät aina ole paikallisesti kielteisiä. Esimerkiksi jonkin kestävämmän tuotteen ostaminen aiheuttaa sen, että joudumme jatkuvasti ostamaan uuden. Tämä puolestaan aiheuttaa ympäristön rasittumista tuotteen valmistusmaassa, jossa tuotteen valmistaminen itsessään on välitön ympäristövaikutus. Asuinkiinteistöissä on siis niin teknisten ratkaisujen parannuksella ja kiinteistöyhtiöiden sekä asukkaiden asenteilla tärkeä merkitys sille, miten kiinteistöjen ympäristövaikutuksia voidaan minimoida. Toisaalta on myös asioita, joihin asuinkiinteistöyhteisöt eivät voi suoraan vaikuttaa, kuten esimerkiksi tietyn kaupunginosan liikenneyhteydet.

Yllä olevassa listassa mainitut välilliset ympäristövaikutukset voidaan nähdä myös syinä, miksi jonkin välitön vaikutus on niinkin kielteinen. Esimerkiksi kaupunginosien liikenneyhteyksien järjestäminen tietyllä tavalla vaikuttaa siihen, miten paljon asuinkiinteistöjen asukkaat käyttävät autoa liikkumiseen. Välillisissä ympäristövaikutuksissa on mainittu myös miljöö, jolla tarkoitetaan fyysistä elinympäristöämme (viheralueet, rakennukset, värit jne.). Se, millainen miljöö on, vaikuttaa meihin myös psyykkisesti: miten ihmiset kokevat hyvinvointinsa ja jopa miten positiiviseksi he kokevat mahdollisuutensa. Vihreä miljöö luo myönteisiä ympäristövaikutuksia niin ympäristön itsensä kuin ihmisten suhteen. Poliisi-lehden numerossa 2003/4 olleessa artikkelissa ”Ympäristösuunnittelulla voidaan parantaa alueen turvallisuutta” kirjoitetaan muun muassa, että ”elävä, monipuolisessa käytössä oleva alue koetaan turvallisiksi” (11).

4.4 Mahdollisuudet ympäristövaikutusten vähentämiseen

Asuinkiinteistöjen ympäristövaikutuksiin olisi kaikkein helpoin puuttua rakentamalla jokaiselle yhteisölle oma ns. ”ympäristöohjelma”. Ympäristöohjelmalla ei tarkoiteta raskasta ”ympäristöjärjestelmää” vaan kevyempää systemaattista suunnitelmaa, jolla toteutetaan vuosittain parannuksia asuinkiinteistöjen ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Hyvin laadittu ohjelma auttaisi myös kustannustehokkuuden sekä pitkällä tähtäimellä kiinteistöjen käyttökunnon parantumiseen. Tämä tulisi aloittaa kiinteistökohtaisella ympäristökatselmuksella, jossa todetaan nykyinen tilanne ja suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet ja niille aikataulut sekä edistää ja kehittää mm. kiinteistöjen huoltokirjojen käyttöä.

Tällä hetkellä noin puolet Helsingin kaupungin asuinkiinteistöistä ovat liittyneet mukaan asuinkiinteistöjen energiasäästösovimuksen piiriin (liite). Sovimuksen tarkoitus on ”lisätä energiatehokkuutta asuinkiinteistöjen energian ominaiskulutusta pienentämällä. Sopimukseen liittyneiden yhteisöjen omistamien asuinkiinteistöjen lämmön ja veden kulutusta pyritään pienentämään vuoden 1998 tasosta 10 prosenttia vuoteen 2008 ja 15 prosenttia vuoteen 2012 mennessä. Tavoitteena on kiinteistöjen sähkönkulutuksen kasvun pysäyttäminen ja kääntäminen laskuun vuoteen 2008 mennessä”(12).

Energiansäästöohjelmaan liittyminen ei aiheuta asuinkiinteistöille merkittäviä kustannuksia ja katselmuksiin sekä säästötoimiin on mahdollista anoa avustuksia. Vuonna 2002 saavutettiin vastaavanlaisella Energo-hankkeella Roihuvuoren Kiinteistöt Oy:ssä hieman ja Vuosaaren Kiinteistöt Oy:ssä merkittäviä säästöjä.

Asuinkiinteistöyhteisöjen energiansäästöohjelma olisi peruslähtökohta edellä esitellylle ”ympäristöohjelmalle”, jota laajentamalla olisi mahdollista saada kattava toimintaohje merkittävimpien ympäristövaikutusten vähentämiseksi kullekin kiinteistölle. Ympäristöohjelman seurannasta ja toteutuksesta vastaisi kaupungin kiinteistöviraston isännöitsijät. Olisi suotavaa saada myös loput asuinkiinteistöt mukaan energiansäästösopimukseen, jotta merkittävämpiä ympäristövaikutuksia saataisiin vähennettyä suurimmalla mahdollisimmalla asuinkiinteistöjen volyymilla.

Ympäristöohjelmaa rakennettaessa mm. seuraavat asiat voisivat olla tarkastelun kohteena

- veden kulutus
 - vettä säästävät wc-pöntöt ja hanat
 - lämmin ja kylmä vesi
 - piha-alueiden kastelujärjestelmät
- lämmitys
 - lämmönjaon säätely (kesä/talvi)
 - patterien kunto
 - huoneiston kunto (ikkunoiden/ovien tiiviys, muu mahd. hukka-lämpö)
 - lämmön hankinta
- sähkö
 - yleiset tilat -> NORPPA-sähkö
 - energiaa säästävät lamput ja valaisimet
 - ulkovalaistus hämäräkytkimellä
- jäte
 - lajittelu mahdollisuudet keittiössä
 - pihan jätteiden lajitteluasiat
- asukkaiden informointi ja aktivointi
- yleistilojen siivous ja kunnossapito
 - ympäristöystävälliset aineet
 - kestävät työvälineet
- miljö
 - siisteys
 - viihtyisyys
 - toimivuus
 - parkkipaikat

Ympäristöohjelmaan sisältyisi kokonaisvaltainen ohjeistus siitä miten ympäristövaikutuksia voisi minimoida asuinkiinteistöissä. Hyviin tuloksiin pääsemiseksi sekä niin isännöinnin kuin asukkaiden sitouttamiseksi mukaan ohjelmaan voisi esimerkiksi parhaimman asuinkiinteistön tai yhteisön palkita. Varsinkin jos voittaneen yhteisön ohjelma on ollut kokonaisvaltaisesti onnistunut, voisi ko. ohjelman ottaa käyttöön muissakin yhteisöissä.

5 Vanhainkodit, monitoimitalot, toimistokiinteistöt, terveydenhuoltokiinteistöt ja päiväkodit

Vanhainkodit, monitoimitalot, toimistokiinteistöt, terveydenhuoltokiinteistöt ja päiväkodit ovat ympäristövaikutuksiltaan samanlaisia ja siksi ne käsitellään tässä yhteydessä lyhyesti saman otsikon alla.

Kuten asuinkiinteistöjen myös näiden yhteisöjen välittömiin ympäristövaikutuksiin kuuluvat; veden kulutus, lämmitys, sähkö, jäte ja parkkipaikat. Välillisiin ympäristövaikutuksiin kuuluvat; hankinnat, liikenneyhteydet, kiinteistön kunto, siivous, miljö, tapahtumat ja ympäristökasvatus.

Vanhainkotien, monitoimitalojen, toimistokiinteistöjen, terveydenhuoltokiinteistöjen ja päiväkotien ympäristövaikutusten minimointi onnistuisi parhaiten myös ympäristöohjelmalla. Hyvä esimerkki ja ohje tähän aihepiiriin on jo olemassa. Helsingin kaupungin palvelukiinteistöjen ylläpitäjille ja käyttäjille on erään projektin tuloksena syntynyt ”Monitoimitalojen ympäristöopas”, jonka mukaan Malmitalo nykyään toimii. Oppaan antaman mallin avulla edellä mainitut yhteisöt voisivat kehittää myös omaa toimintaansa. Lisäksi mm. Internetissä (esim. www.fiksu.net) on jo nyt saatavilla ohjeita toimistojen ympäristöä paremmin huomioiville käytännöille (13, 14, 15, 16).

Päiväkodeista on mainittava vielä, että sellaisen ympäristöohjelman lisäksi, jolla vaikutetaan ns. kiinteistön itsensä aiheuttamiin ympäristövaikutuksiin, olisi kansainväliseen Vihreä lippu -ympäristökasvatusohjelmaan osallistuminen hyvä tapa saada myös lapset mukaan toimintaan. Tällä hetkellä Helsingissä Vihreä lippu -ohjelmassa ovat mukana 288:ta kunnallisesta päiväkodista viisi

- Laakavuoren päiväkoti
- Päiväkoti Haltia
- Päiväkoti Kalkkilaiva
- Päiväkoti Neulanen
- Päiväkoti Pikkuprinssi

Tämän ohjelman avulla myös lapset ohjattaisiin toimimaan ympäristöä kunnioittaen. Päiväkotien toiminnanohjaus kulkee kaupungin sosiaaliviraston kautta ja asia jää sinänsä heidän harkintaansa, mutta kaikkien päiväkotien osallistumista Vihreä lippu -ohjelmaan tulisi kannustaa (17).

6 Liikenne ja liikkuminen

Tässä muistiossa ”Liikennöinti” ja ”Pysäköintialueet” käsitellään samassa osiossa, koska niiden ympäristövaikutukset ovat samantyyppiset (liite). Liikennöintiin on jaoteltu taulukossa Helsingin Palveluauto Oy sekä Suomen Turistiauto Oy. Pysäköintialueet puolestaan käsittävät yhteisöjä, jotka hallitsevat eri paikoissa niin asuin- kuin liikekortteleiden pysäköintialueita sekä niillä voi olla hallinnassaan myös muita alueita. Liikennöinti ja pysäköintialueet -jaotteluun kuuluvien tytäryhteisöjen yhteen laskettu taseen loppusumma oli vuonna 2003 noin 112 milj. euroa.

6.1 Välittömät ympäristövaikutukset

Liikenteen ja liikennöinnin aiheuttamat välittömiä ympäristövaikutuksia ovat

- fossiilisten polttoaineiden kulutus
- ilmanlaatu
- melu

6.2 Välilliset ympäristövaikutukset

Liikenteen ja liikennöinnin välillisiin ympäristövaikutuksiin kuuluvat

- ajotapa
- kalustohankinnat
- liikenneyhteydet
- miljö

6.3 Liikenteen ja liikennöinnin ympäristövaikutukset

Kaikkein merkittävin ympäristövaikutus liikenteellä ja liikennöinnillä on ilman laatuun sekä ilmastomuutokseen (18,19). Merkittävimmät epäpuhtaudet ovat typen oksidit, hiukkaset, hiilimonoksidi, rikkidioksidi ja hiilivedyt. Pääasiallisesti kaupunki-ilmassa olevat hiukkaset ovat peräisin renkaiden nostattamasta katu- ja asfalttipölystä. Niitä pääsee myös suorasti polttoprosessin tuloksena pakoputkesta. Lisäksi liikenne kuluttaa ehtyviä uusiutumattomia fossiilisia luonnonvaroja (20).

Melu on ilmanlaadun ohella merkittävä ympäristöongelma. Liikenne on melun aiheuttajista yleisin. Se heikentää elinympäristön laatua ja vähentää viihtyisyyttä sekä sillä voi olla myös suoria ja epäsuoria terveyshaittoja. Näitä ovat esimerkiksi nukkumisen, työskentelyn, levon, viestinnän ja oppimisen häiriintyminen. Melu saattaa aiheuttaa mm. kuulokyvyn eriasteista heikkenemistä ja stressiä. Ihmisten lisäksi melu vaikuttaa eläimiin ja tarinan myötä myös rakennuksiin sekä rakennelmiin (20).

Liikenne ja liikennöinti aiheuttavat myös elinympäristöjen pirstoutumista, kun teitä ja pysäköintialueita rakennetaan. Kaikki edellä mainitut ympäristövaikutukset ovat liikenteen ja liikennöinnin välittömiä ympäristövaikutuksia (20).

Säästävällä ajotavalla sekä kestäviä kalustohankintoja tekemällä voidaan vaikuttaa siihen kuinka paljon ympäristöä rasitetaan. Oleellista on huomioida sekä informaation merkitys yksityisautoilijoille että ammatikseen ajavien koulutus.

Liikenneyhteyksien toimivuus ohjaa suuresti sitä, miten paljon yksityisautoja käytetään kaupungissa ja näin myös tarvittavien pysäköintialueiden määrää. Pysäköintialueet, olivat ne sitten pysäköintitaloja, -luolia tai maanpäällisiä alueita vaikuttavat osaltaan myös miljöön ja sen viihtyisyyteen.

6.4 Mahdollisuudet ympäristövaikutusten vähentämiseen

Liikennöinnin osalta voidaan vaikuttaa sen välittömiin ja välillisiin ympäristövaikutuksiin. Liitteessä mainitut kaksi tytäryhteisöä, Helsingin Palveluauto Oy sekä Suomen Turistiauto Oy, kuuluvat itse asiassa samaan konserniin. Helsingin Palveluauto Oy:llä SFS:n EN ISO 9002 laatusertifikaatti sekä EN ISO 14001 ympäristösertifikaatti. Lisäksi Suomen Turistiautolla on ISO 14001 ympäristösertifikaatti (21). Näiden yhteisöjen kohdalla ei siis tarvita mm. asuinkiinteistöyhteisöille ehdotettua ”ympäristöohjelmaa” vaan näiltä voidaan odottaa tulevaisuudessakin jatkuvaa toiminnan parantamista. Lisäksi olisi hyvä saada yhteisöiltä julkinen selostus ympäristösertifikaatin mukaisista toiminnoista.

”Ympäristöohjelman” rakentaminen pysäköintialueille voi olla hankalaa. Kuitenkin tytäryhteisöt voisivat tutkia mahdollisuuksiaan pysäköintialueiden miljööön kehittämässä. Miljöötä voi kehittää mm. lisäämällä viherkasveja ja rakentamalla autoille katoksia. Lisäksi mahdollisuuksien mukaan voisi autoille hankkia lisää sähkötolppia. Sinänsä ihanteellinen ratkaisu olisi, jos pysäköintialueita ei tarvitsisi ainakaan lisätä vaan sen sijaan julkiset liikenneyhteydet paranisivat.

7 Liikuntapalvelut

Liikuntapalvelut -jaotteluun kuuluu niin liikuntahalleja kuin isompia stadioneita (uusi jalkapalloareena, olympiastadion sekä Helsingin jäähalli). Näiden toimintoihin liittyy siis normaaleja liikuntahallien palveluita sekä suurempia yleisötaphtumia.

7.1 Välittömät ympäristövaikutukset

Liikuntapalveluiden aiheuttamat välittömät ympäristövaikutukset ovat

- jäte
- siivous
- lämmitys
- veden kulutus
- sähkö

7.2 Välilliset ympäristövaikutukset

Liikuntapalveluiden välillisiin ympäristövaikutuksiin kuuluvat

- kiinteistön kunto
- hankinnat
- miljöö
- liikenneyhteydet
- melu

7.3 Liikuntapalveluiden ympäristövaikutukset

Liikuntapalveluiden välittömät ympäristövaikutukset ovat samantyyppisiä kuin asuinkiinteistöissä ja toimistokiinteistöissä. Näissä kuitenkin muun muassa veden sekä energian kulutus ovat osaltaan suuremmat kuin asuinkiinteistöissä. Muun muassa liikuntahalleissa, joissa on uima-altaat, veden kulutus on suurta. Oman osansa

energian kulutuksesta vie lattioiden, veden ja saunojen lämmitys. Urheilupalveluiden luonteen vuoksi siivous on olennainen osa näiden toimintaa ja siivouksessa käytettyjen aineiden määrät myös suurempia kuin asuinkiinteistöjen. Varsinkin suurempien urheilutapahtumien yhteydessä syntyy paljon jätettä.

Välillisiin ympäristövaikutuksiin puolestaan kuuluvat kiinteistöjen kunto (esim. tiiviit ikkunat pitävät lämmön sisällä) ja hankinnat (esim. vettä säästävät hanat). Liikuntapalveluiden sijaitseminen hyvien liikenneyhteyksien varrella vähentää mahdollista yksityisliikennettä ja miljöön toimivuus, siisteys ja vihreys parantavat viihteyttä. Välillisiin ympäristövaikutuksiin liittyy myös melu, joka on tosin kausittaista johtuen eri urheilutapahtumien järjestämisajankohdasta.

7.4 Mahdollisuudet ympäristövaikutusten vähentämiseen

Liikuntapalveluiden kohdalla voidaan niin välittömiä kuin välillisiäkin ympäristövaikutuksia pyrkiä vähentämään ”ympäristöohjelman” avulla. Liikuntapalveluiden ympäristöohjelmaa voidaan kehittää Monitoimitalojen ympäristöoppaan antaman mallin kautta. Oppaaseen voitaisiin lisätä ja poistaa kohtia, jotta se vastaisi paremmin niitä ympäristövaikutuksia mitä urheiluhallit ja stadionit aiheuttavat.

8 Muut

Kohtaan muut on tässä muistioissa kerätty ne tytäryhteisöt, jotka oli vaikea selvästi rajata johonkin tiettyyn toimintakokonaisuuteen. Näiden tytäryhteisöjen ympäristövaikutukset eivät pääasiallisesti myöskään ole merkittäviä tämän muistion tarkoituksen kannalta ja siksi ne esitelläänkin tässä lyhyesti vain toimintansa osalta.

Näitä ns. muita tytäryhteisöjä ovat

- Hansasilta Oy
 - Itäkeskuksessa Itäväylän päälle rakennettu katettu jalankulun yhdyskäytävä, jossa on 16 yksityiselle vuokrattua liikehuoneistoa
- Kaisaniemen Metrohallit Koy
 - hallitsee vuokraoikeuden nojalla Helsingin kaupungin Kluuvin kaupunginosassa n. 10 500 m²:n suuruista Kaisaniemenkadun alaista tilaa ja omistaa siinä olevan metroaseman
- Nord Water Oy
 - veden myynti pakattuna ja tankkitoimituksina, vesihuollon asiantuntijapalvelut, veden markkinointi, vesihuollon teknisten ja hallinnollisten palveluiden markkinointi
- Pakkalantie 30 Koy
 - yhtiö omistaa Vantaalla ruokatehdaskiinteistön, jossa toimii Helsinki Catering

- Gardenia-Helsinki Oy
 - toimialana ylläpitää Helsinki-Gardeniaan kuuluvia viher- ja ympäristötietokeskusta, talvipuutarhaa ja luontokoulua, toimia viheralan näyttely-, esittely ja myyntikeskuksena sekä vuokrata tiloja
- Viikin viher- ja ympäristökeskus Koy
 - hallitsee vuokraoikeuden nojalla Helsingin kaupungin Viikin kaupunginosan korttelin 36197 tontti nro 1 ja omistaa tontilla olevat rakennukset ja rakenteet
- Ruskeasuon varikkokiinteistö Oy
 - hallitsee vuokraoikeuden nojalla tonttia Helsingin kaupungin Ruskeasuon kaupunginosassa ja omistaa sillä olevat rakennukset
- Työmaahuolto Oy Ab
 - hoitaa Helsinki Cateringin koneiden ja laitteiden investoinnit ja huoltotoiminnan
- Helsingin Työvoimapalvelu Oy
 - yhtiö välittää Helsingin kaupungille, pääkaupunkiseudun muille kunnille sekä kuntayhtymille vuokratyövoimaa ja avustamalla niitä henkilöstöhankintaan liittyvissä tehtävissä (22).

Lisäksi kohtaan on jaoteltu Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy, jonka toimialaan kuuluvat tavaran kierrätykseen sekä jätteiden hyötykäyttöön liittyvät toiminnot. Yhtiö edistää tavaran uudelleenkäyttöä, antaa toimialaan liittyvää neuvontaa ja koulutusta, korjaa ja myy käytöstä poistettuja huonekaluja ja kodinkoneita sekä myy ympäristökysymyksiin ja kestäväan kulutukseen liittyviä luentopalveluja. Kierrätyskeskuksen tavoitteena on ”elinympäristön parantaminen jätteen määrää vähentämällä ja ympäristötietoisuutta lisäämällä”. Toimintansa periaatteen ja ideologian vuoksi kierrätyskeskuksen voidaan katsoa toimivan kokonaisvaltaisesti ympäristövaikutuksia vähentävällä tavalla (22, 23).

Helsingin kaupungin tytäryhteisöihin kuuluu myös Oy Mankala Ab, jonka tarkoituksena on rakentaa ja hyväksikäyttää Kymijoen vesivoimaa ja asettaa saatava sähköenergia ensi sijassa osakkaitensa käytettäväksi. Yhtiö omistaa Kymijoessa Mankalan, Kläsarön, Ediskosken ja Ahvenkosken voimalaitokset. Voimalaitosten käytöstä aiheutuu merkittäviä ympäristövaikutuksia, kun vesistöjä rakennetaan ja säännöstellään. Nämä vaikutukset ovat osaltaan paikallisia, jolloin niitä voidaan vähentää erilaisin toimenpitein mm kunnostamalla ja hoitamalla vesiympäristöä maisemoinnilla. Oy Mankala Ab ei tällä hetkellä toteuta vielä ainakaan ISO 14001 -standardin mukaiseen ympäristöjärjestelmään (24, 25).

Yhteenveto ja johtopäätökset

Rahamääräisesti arvioituna Helsingin kaupungin tytäryhteisöistä asuinkiinteistöt, energiatoimiala sekä toimistokiinteistöt ovat suurimmat ympäristövaikutusten aiheuttajat. Näiden sekä muiden Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen välittömien ja välillisten ympäristövaikutusten vähentäminen on mahdollista. Näitä vähentämiskeinoja ovat mm. ympäristöohjelman kehittäminen jo olemassa olevan ohjelman tai muun sellaisen täydentämiseksi (esim. asuinkiinteistöjen energiansäästösopimus) tai mallin ottaminen jo luoduista ohjelmista ja oppaista (esim. monitoimitalojen ympäristöopas).

Välillisten ja välittömien ympäristövaikutusten vähentämiseksi sekä kestävä kehityksen mukaisen toiminnan edistämiseksi kaupunki voisi ohjeistaa tytäryhteisöjään ja esittää mahdollisia konkreettisia toimintamalleja, joiden mukaan näiden toimintaa toivottaisiin kehitettävän. Muistiossa esitettyjen ehdotusten avulla kaupungilla on mahdollisuus rakentaa tytäryhteisöilleen tällainen selkeä ohjeistus. Lisäksi tytäryhteisöjen kaupungille tehtävää raportointia voisi tulevaisuudessa laajentaa siten, että mukaan otettaisiin myös oleellisia ympäristövaikutuksiin liittyviä indikaattoreita (esim. energiankulutus).

Kaupungin tytäryhteisöilleen tekemä ympäristöohjeistus auttaisi kaupungin kannan esilletuomista ja helpottaisi niitä tytäryhteisöjen toimintaa valvovia viranhaltijoita ja toimielimiä sekä kaupungin edustajia, jotka käyttävät omistajavaltaa yhtiökokouksissa tai vastaavissa toimielimissä. Tämä mahdollistaisi myös entistä paremmin niin kaupungin kuin tytäryhteisöjenkin avoimen keskustelun yhteisistä päämääristä ja keinoista ympäristönsuojelun osalta.

Ympäristöohjelmien avulla on mahdollista ympäristövaikutusten minimoimisen lisäksi vähentää kustannuksia, parantaa tehokkuutta ja kestävyyttä tytäryhteisöissä. Ohjelmat nostaisivat myös osaltaan Helsingin kaupungin asukkaiden hyvinvointia. Lisäksi varsinkin asuinkiinteistöjen kohdalla, ympäristöohjelmaan voidaan luoda asukkaille mahdollisuus tulla kuulluksi, jolloin heidän vaikuttamismahdollisuutensa omasta ympäristöstään tehtävään päätöksentekoon parantuisi entisestään.

Helsingin kaupunki ja sen virastot ja työntekijät voivat omalla kannustuksellaan ja esimerkillään (mm. Helsingin ekologisen kestävyuden ohjelma HEKO) edistää myös tytäryhteisöjen intoa, halukkuutta ja sitoutumista ympäristövaikutuksen vähentämistoimiin. Tytäryhteisöjen ympäristövaikutusten vähentämisestä hyötyvät samalla niin itse tytäryhteisöt kuin koko kaupunki.

Muistion pohjalta harkitaan tytäryhteisöjen ympäristövaikutusten ottamista esiin myös kaupungin ympäristöraportissa.

Sammandrag och slutsatser

Bland Helsingfors stads dottersammanslutningar är det bostadsfastigheterna, energisektorn och kontorsfastigheterna som har de största miljökonsekvenserna i pengar räknat. Det är möjligt att minska de direkta och indirekta miljökonsekvenserna orsakade av dessa och Helsingfors stads andra dottersammanslutningar. Sätt att minska konsekvenserna är bl.a. utveckling av ett miljöprogram som kompletterar ett befintligt program eller motsvarande (t.ex. energisparavtal för bostadsfastigheter) eller modeller utifrån existerande program och handböcker (t.ex. miljöhandbok för allaktivitetshus).

I syfte att minska de direkta och indirekta miljökonsekvenserna och främja verksamhet med tanke på hållbar utveckling kan staden ge dottersammanslutningarna direktiv och presentera eventuella konkreta verksamhetsmodeller, enligt vilka det är önskvärt att de skall utveckla sin verksamhet. Med hjälp av förslagen i promemorian är det möjligt för staden att utarbeta sådana klara direktiv för sina dottersammanslutningar. Dessutom kan dottersammanslutningarnas rapportering till staden i framtiden utvidgas så att den också omfattar väsentliga indikatorer som hänför sig till miljökonsekvenserna (t.ex. energiförbrukning).

Miljödirektiv som staden utfärdar för sina dottersammanslutningar skulle bidra till att få fram stadens ståndpunkt och göra det lättare för de tjänsteinnehavare, organ och företrädare för staden som övervakar dottersammanslutningarnas verksamhet och som utövar ägarinflytande vid bolagsstämmor och liknande organ. Detta skulle också allt bättre främja en öppen diskussion inom både staden och dottersammanslutningarna om gemensamma mål och medel när det gäller miljövard.

Med hjälp av miljöprogram går det att minimera miljökonsekvenserna och dessutom att minska kostnaderna och att förbättra effektiviteten och hållbarheten inom dottersammanslutningarna. Programmen är också ägnade att förbättra helsingforsbornas välbefinnande. Speciellt i fråga om bostadsfastigheterna är det möjligt att låta de boende komma till tals i miljöprogrammet, så att deras möjligheter att påverka beslutsfattandet om deras egen omgivning blir bättre än hittills.

Helsingfors stad och dess förvaltningar med anställda kan genom att själva uppmuntra och visa exempel (bl.a. Helsingfors program för ekologisk hållbarhet) främja också dottersammanslutningarnas intresse, villighet och engagemang med avseende på åtgärder för minskning av miljökonsekvenser. Att dottersammanslutningarna minskar sina miljökonsekvenser gagnar samtidigt själva dottersammanslutningarna och hela staden.

Utgående från promemorian övervägs det om dottersammanslutningarnas miljökonsekvenser skall tas upp också i stadens miljörapport.

Summary and conclusions

The subsidiaries of Helsinki city can be grouped according to their basic operation. These groups are residential property, multifunctional premises, office premises, old-age homes, healthcare premises, energy, traffic operations, car parks, fitness services, daycares and others. Financially estimated residential property, energy and office premises are the groups which cause the biggest environmental impacts.

The environmental impacts both direct and indirect that are caused by the subsidiaries of Helsinki can be reduced. There are several means to reductions of the impacts, for instance by enlarging an existing environmental program or taking model from a functioning environmental program or guide.

Helsinki city could guide its subsidiaries and present them concrete operations models which would show the direction that Helsinki wishes their subsidiaries to be developed. This kind of environmental guide would help also to clarify the position of Helsinki and authorities who look after the interests of Helsinki in the meetings of the subsidiaries.

Environmental programs would not only minimize the environmental impacts but also reduce costs, improve efficiency and endurance. The subsidiaries as the city would profit from the reduction of the environmental impacts. On the basis of this memorandum the environmental impacts of the subsidiaries are being considered to be noticed in the annual environment report of Helsinki.

Lähteet

1. Arviointikertomus vuodelta 2001. Helsingin kaupunki tarkastuslautakunta.
2. Johtamisen ja hallinnon keskeiset periaatteet Helsinki-konsernin tytäryhteisöissä (corporate governance). Helsingin kaupunginhallitus 26.1.2004. Kj/6, LIITE 2.
3. Helsinki – Konserniin kuuluvien tytäryhteisöjen raportointi. Helsingin kaupunginhallitus. 23.10.2003. LIITE.
4. Helsingin kestävän kehityksen toimintaohjelma. Paikallisagenda 21-projekti. Helsingin kaupunginkanslian julkaisusarja A 8/2003. ISBN 952-473-084-7. ISSN 0786-3799.
5. Helsingin ekologisen kestävyys ohjelma 2005-2008.
<http://www.hel.fi/ymk/heko/> Luettu 27.10.2004.
6. YTV Jätehuollon strategiat. <http://www.ytv.fi/jateh/ytv/strategiat.html>. Luettu 27.10.2004.
7. Helsinki-konsernin vuosikertomus 2003.
8. Tietoja Helsingin kaupungin omistamista vuokra-asunnoista vuodelta 2003. Kiinteistövirasto; kiinteistöjenkehittämissyksikkö.
9. Tytäryhteisöjen seurantaraportti 2/2004. Talous- ja suunnittelukeskus; Varainhallinta.
10. 468/1994 Laki ympäristövaikutusten arviointimenettelystä. Valtion säädöstietopankki. www.finlex.fi Luettu 30.11.2004.
11. Ympäristösuunnittelulla voidaan parantaa alueen turvallisuutta. Poliisilehti 2003/4
<http://www.poliisi.fi/poliisi/periodic.nsf/vwArchivedDocuments/D8230525DA6D3F35C2256DBE004285FF>. Luettu 27.11.2004.
12. Asuinkiinteistöalan energiansäästösopimus.
<http://www.asra.fi/attachements/2004-10-22T09-59-1438.doc>. Luettu 17.11.2004.
13. Monitoimitalojen ympäristöopas. <http://www.hkr.hel.fi/HKR-Rakennuttaja/palvelut/Monitoimi.pdf> Luettu 4.10.2004.
14. Malmitalon ympäristösuunnitelma <http://www.hkr.hel.fi/HKR-Rakennuttaja/palvelut/MalmitalonYmparisto.pdf> Luettu 4.10.2004.
15. Ympäristöopas Helsingin kaupungin palvelukiinteistöille. HKR-Rakennuttaja. Helsingin kaupungin rakennusvirastonjulkaisut 2002:1. ISSN 1238-9579.
16. Fiksu.net. www.fiksu.net Luettu 27.10.2004.
17. Vihreä lippu –ohjelma. <http://www.sykse.net/vihrealippu/> Luettu 4.10.2004.

18. Tietoja Helsingin kaupungin energiankäytöstä vuodelta 2003. Energiansäästö-neuvottelukunta 15.6.2004.
19. Helsingin kaupunki ympäristöraportti 2003. <http://hel.fi/ymk/raportti03> Luettu 14.9.2004.
20. Liikenne- ja viestintäministeriö. Liikenne ja ympäristö. <http://www.mintc.fi/> Luettu 6.11.2004.
21. STA-konserni. www.sta.fi Luettu 25.9.2004.
22. Kunnalliskalenteri 2003. Helsingin kaupunginkanslia. ISSN 0358-6383.
23. Pääkaupunkiseudun Kierrätyskeskus Oy. <http://www.pskskierke.fi/> Luettu 27.10.2004.
24. Helsingin energia. <http://www.helsinginenergia.fi/ymparisto/> Luettu 6.11.2004.
25. Pohjolan voima. http://www.pvo.fi/page.asp?_item_id=543 Luettu 18.11.2004.
26. Kunnan liikelaitosten ja tytäryhteisöjen toiminnan ohjaus –artikkeli. www.kunnat.net Luettu 8.10.2004.

LIITE	TYTÄRYHTYEISÖJEN (2003) JAKO TOIMINNAN MUKAAN (tiedot Helsingin-Konsernin vuosikertomuksesta 2003)						VÄLILLISET YVAT	YMPÄRISTÖ- OHJELMA
TYTÄRYHTYEISÖT	LIKEVAIHTO (tuhat euroa)	TASE (tuhat euroa)	M ²	HENK. KUNTA	MUUTA	VÄLITTÖMÄ T YVAT		
ASUINKIINTEISTÖT								
Auranlinna Koy								
Helsingin Asumisoikeus Oy	10 330 774,20	205 779 351,02	125 369,10		*yht. n. 57 105 asuntoa	veden kulutus lämmitys	liikenneyhteydet huoneistojen kunto	
Helsingin Asuntohankinta Oy	17 252 515	167 856 495		5		sähkö	yleiset tilat siivous	
Hkin Harmajankatu Asoy						jäte	hankinnat	
Hkin Hermanninkulma Asoy					*positiivisia kehittä- mistoimintoja	parkkipaikat	asukk. asenteet	
Hkin Kaarlenkatu 3-5 Asoy							miljö	
Hkin Kansanasunnott Oy	6 183 695,11	26 964 868,39	67 879,50	19	on tehty/suunniteltu esim.Myllypuron		kiint.yht. toiminta	Energ.säästösop.
Hkin Kartanonisäntä Asoy								
Hkin Keijukasitienpolku 4 Asoy					kiinteistöt Oy			
Hkin Kivelläkatu 5-7 Asoy					,Kontulan Kiinteistöt Oy ja			
Hkin Korkavuorenkatu 39 Asoy								
Hkin Korkotukiasunnott Koy	4 224 081,83	119 024 986,30	93 307,00		Pikku-Huopalahden			Energ.säästösop.
Hkin Käenkuja 6 Asoy					Kiinteistöt Oy			
Hkin Käpyläntie 1 Asoy					* kaupungin kiinteistö- yhtiöt liittyivät 2003			
Hkin Laajasuontie 32 Asoy								
Hkin Nattastenpolku Asoy					aikana asuinkiin-			
Hkin Palveluasunnott Koy	6 597 587,86	53 326 198,82	64 196,20	5	teistöjen energian			Energ.säästösop.
Hkin Pienasunnott Koy	949 595,92	8 876 329,50	7 885,50		säästösopimuksen			Energ.säästösop.
Hkin Puusuutarintie 2-4 Asoy					piiriin			
Hkin Varustuskenttie 1 Asoy								
Hkin Vellamonkatu 29 Asoy								
Hkin Viikimäen 9 Asoy								
Helsinginkatu 25 Koy								
Intiankatu 31 Koy	38 515,18	338 248,94						
Jakomäen Kiinteistöt Oy	9 140 060,73	76 969 490,64	121 494,90	12				Energ.säästösop.
Kannelmäen Kiinteistöt Oy	9 531 823,10	66 792 772,63	108 705,00	25				Energ.säästösop.
Kantakaupungin Kiinteistöt Oy	10 614 457,67	64 710 738,98	98 101,50	23				Energ.säästösop.
Kontulan Kiinteistöt Oy	15 337 905,75	101 369 346,51	169 022,30	44				Energ.säästösop.
Kumpulan Kiinteistöt Oy	8 415 750,01	65 601 999,95	106 028,90	23				Energ.säästösop.
Kyllikinkatu 1 Koy								
Laajasalon Kiinteistöt Oy	7 439 448,58	49 456 607,13	84 678,00	21				Energ.säästösop.
Laivalahdentori Koy								
Lindhearts Asoy								
Malmin Kiinteistöt Oy	17 199 983,98	117 559 950,49	183 666,50	36				Energ.säästösop.

Malminkartanon Kiinteistöt Oy	8 536 730,12	63 937 289,84	92 363,00	32				Energ.säästösop.
Mannerheimintie 54 Asoy								
Markkinatie 10 Asoy								
Maunulan Asunnot Koy	14 326 241,03	88 575 104,38	182 930,00	44				Energ.säästösop.
Mechelininkatu 38 Asoy								
Merimiehenkatu 12 Asoy								
Myllypuuron Kiinteistöt Oy	7 884 773,69	40 065 484,69	102 718,00	31				Energ.säästösop.
Paciuksenkatu 4 Asoy								
Parmaajanpuisto Koy								
Pieni Villasaarentie 2 Asoy								
Pihlajiston Kiinteistöt Oy	14 382 529,88	102 022 450,62	163 910,80	36				Energ.säästösop.
Pikku-Huopalahden Kiinteistöt Oy	12 484 949,91	135 038 161,64	114 510,00	23				Energ.säästösop.
Pohjois-Haagan Kiinteistöt Oy	11 152 636,99	69 429 894,98	125 560,00	31				Energ.säästösop.
Puorilan Kiinteistöt Oy	10 881 936,28	81 215 453,53	134 533,50	31				Energ.säästösop.
Ratavallintie 16 Asoy								
Rautanalle Koy								
Roihuvuoren Kiinteistöt Oy	10 932 485,07	96 769 593,38	116 869,10	20				Energ.säästösop.
Ruskeasuonpuisto Koy								
Ruutinkatu 3 Koy								
Sepeteuksentie 35 Koy								
Siilintien Kiinteistöt Oy	8 479 142,97	40 185 704,84	89 113,00	20				Energ.säästösop.
Suursuonkuja 2 Koy								
Suutarilan Kiinteistöt Oy	9 081 376,80	74 076 390,02	98 125,20	24				Energ.säästösop.
Säterintie 2 Koy	99 373,46	3 400 410,29						
Tinasepätie 48 Koy								
Vallilan Kiinteistö Oy	9 483 286,29	69 108 271,16	98 529,00	40				Energ.säästösop.
Vesalan Kiinteistöt Oy	11 956 516,27	96 453 023,76	134 990,00	38				Energ.säästösop.
Vuosaaren Kiinteistöt Oy	19 495 870,34	207 222 732,16	186 480,50	40				Energ.säästösop.
Helsingin kaupungin 450-vuotistaitelijatalosäätiö	405 382,56	7 484 960,76						
	272 839	2 299 612	2 870 966,50	623				
VANHAINKODIT								
Helsingin yhdistetty sairas- ja vanhainkotiäätiö	25 109 690	19 161 953,00		553				
Kallion Vanhustenhuollon Keskus Koy	419 738,43	2 784 459,25						
	25 529	21 946						
MONITOIMITALOT								
Hkin Tennispalatsi Koy	1 056 784,74	20 632 449,71			jäte	hankinnat		

Kaapelitalo Koy	3 372 697,80	16 201 813,75					lämmitys	kiinteistön kunto	
Kampin Palvelutalo Koy	523 453,32	16 039 603,15					veden kulutus	liikenneyhteudet	
Kontulan Palvelutalo Oy	215 528,15	312 062,67					pysäköinti	siivous	
Lasipalatsin Mediakeskus Oy	2 047 200	514 600,00		2					
Paloheinän Palvelukeskus Oy	101 421,36	2 141 539,89							
Palvelukeskus Albaross Oy	497 302,14							miljöö	
Torpparinnäen Korttelitalo Koy	75 722,72	2 280 330,93							
Helsingin Teatterisäätiö	6 681 000	6 850 171,12							
Helsinki-viikon säätiö	2 421 241,99	392 158,88							
	16 992	65 365							
TOIMISTOKIINTEISTÖT									
Hkin Ammattikoulutalot Koy	662 930,39	33 654 924,40					jäte	kiinteistön kunto	
Hkin Tiedepuiston Yrityshautomot Oy	1 869 318,47	30 166 958,02					lämmitys	liikenneyhteudet	
Hkin 5. Yhreiskoulun Talo Oy								siivous	
Helsinki Region Marketing Oy	966 490	552 691,00		7					
Kallion Toimistotalot Koy	597 194,50	5 899 851,25							
Malmiin Liiketalo Oy	223 616	4 802 346,42							
Malmiin Virastotalo Koy	164 945,28	3 439 991,20						miljöö	
Puistolann Pankkitalo Koy (liikevaihto arvio)	177 008,64							ympäristökasvatus	
Sturenkatu 12-14 Koy	268 232,18	4 012 990,51							
Svenska Handelsläroverket Fastighets Ab									
Helsingin seudun kesäyliopiston säätiö	841 664	564 442,16							
Helsinki-instituutin säätiö									
	5 771	83 094							
TERVEYDENHUOL.TOKIINTEISTÖT									
							jäte;	kiinteistön kunto	
Brahen Terveysasema Koy	480 248,11	4 155 300,33					ongelmajäte	siivous	
Hkin Terveystalot Koy	377 221,57	15 558 374,36					lämmitys	liikenneyhteudet	
Jakomäen Terveysasema Koy	263 902,92	1 548 440,25					veden kulutus		
Käpylän Terveystalo Koy	153 991,26	3 456 916,83							
	1 275	24 719							
ENERGIA									
Oy Mankala Ab	21 822 407	101 687 514		7					ymp.ohjelma
	21 822	101 688							

[illegible]

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 2003

1. **Helsingin kaupungin ympäristöohjelma 1999 - 2002. Seurannan loppuraportti 2002.** Camilla v. Bonsdorff, Johanna Vilkuna, Kaarina Heikkonen, Eeva Pitkänen, Paula Nurmi, Markku Viinikka ja Antti Pönkä
2. **Helsingin ja Espoon merialueiden velvoitetarkkailu vuonna 2002.** Katja Pellikka (toim.)
3. **Suunnitelma katupölyhaittojen ehkäisemiseksi.** Jari Viinanen (toim.)
4. **Luonnonvarojen kulutuksen vähentäminen ja jätteiden synnyn ennaltaehkäisy Helsingin asuntotuotantotoiminnassa – muistio ja kehittämisehdotuksia.** Erja Heino
5. **Stadin kompostikampanja III.** Viveca Backström
6. **Leikkipuistojen kahluualtaiden veden hygieeninen laatu Helsingissä 1998–2003.** Seija Kalso, Juhani Airo, Antti Pönkä ja Stina Laine
7. **Kallahdenharjun hoito- ja käyttösuunnitelma v. 2003–2012.** Ympäristösuunnittelu Enviro Oy
8. **Yleisten uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2003.** Marjo-Kaisa Matilainen, Kari Laine ja Antti Pönkä
9. **Katsaus Helsingin ympäristön tilaan 2003.** Liisa Autio (toim.)

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 2004

1. **Helsingin ja Espoon merialueiden velvoitetarkkailu vuonna 2003.** Katja Pellikka (toim.)
2. **TBT- ja raskasmetallikartoitus telakoiden ja venesatamien edustoilta Helsingissä vuonna 2003.** Liisa Autio
3. **Kaupungin ympäristöongelmat kuntalaisten ja ympäristökeskuksen kohtaamisissa.** Risto Haverinen
4. **Liha-alan laitosten tuotantohygienia ja patogeenisten bakteerien esiintyminen tuotantotiloissa vuosina 2001–2003.** Sanna Viitanen, Tuula Koimäki, Aimo Kuhmonen ja Riikka Åberg
5. **Haltialan metsäalueen seurantaohjelma 2004–2025.** Jarmo Honkanen
6. **Helsingin sisäampumaradat. Raportti vuonna 2004 tehdyistä ympäristötarkastuksista.** Pauli Lindfors ja Olavi Lyly
7. **Yleisten uimarantojen hygieeninen taso Helsingissä vuonna 2004.** Marjo-Kaisa Matilainen, Kari Laine ja Antti Pönkä

HELSINGIN KAUPUNGIN YMPÄRISTÖKESKUKSEN MONISTEITA 2005

1. **Muistio Helsingin kaupungin tytäryhteisöjen ympäristövaikutuksista ja kaupungin mahdollisuudet niiden ohjaukseen.** Marjut Sinivuo

Julkaisuluettelo: <http://www.hel.fi/ymk/julkaisut/monisteet.html>

Julkaisujen tilaukset: Helsingin kaupungin ympäristökeskus, neuvonta

PL 500, 00099 Helsingin kaupunki, puh. 7312 2730, faksi 7312 2235, sähköposti ymk@hel.fi
